

raportite läbitöötamisest omajagu kasu ja üheks suuremaks võiduks luges ta Eestist 1944. aastal emigreerunud ameerika keeleteadlase Ilse Lehiste osavõttu kongressist.

Eri vaatluse alla võeti Rootsi ja Soome eesti pagulaskond. Selleks lähetati Paul Ariste ja Endel Sõgel naabrite juurde FU kongressi propageerivaid loenguid pidama. Suureks abiks selles küsimuses said NSV Liidu välissaatkonnad Stockholmis ja Helsingis, kus olid ametis eesti soost KGB 1. osakonna välisluure spetsialistid. Üks nendest oli meie hea tuttav Rannamõisa puhketsoonist Uku Ong. Julgeoleku-poistel oli põhjalik ülevaade kohapeal tegutsevatest väliseesti kogukondadest, kus tänu oma mõjuisikutele oli võimalik organiseerida kohtumisi kongressi korraldajatega Eesti NSV-st. Propagandaüritused läksid korda ja ühendades meeldiva kasulikuga, õnnestus isal välisvaluutas saadud komanderinguraha eest osta Rootsis kirjas-tuses Vaba Eesti välja antud Andrus Saareste „Eesti keele mõisteline sõnaraamat”, mis on siiani üks paremaid ja leiab aktiivset kasutamist. Ülejäänud raha eest aga täitis isa minu suure unistuse: vastavalt kaasaantud mõõtudele ostis ta mulle Levi Straussi teksajaki ja -püksid. See oli oma aja kohta ikka väga kõva sõna.

Viimasel kongressi ettevalmistaval reisil Stockholmis juhtus aga isa jutu järgi üks intsident, mis vajab pikemat lahtirääkimist. Nimelt oli kogu seltskond oma töö Rootsis lõpetanud ja Aerofloti Moskva lennuki väljumiseni oli jäänud veel oma tunnike. Isa jalutas meie suvilanaabri Uku Ongiga lennujaamas, kui viimane ütles, et läheb korra vett viskama ja on kohe tagasi. Endel vaatas, et asi on kuidagi imelik, juba oma kümme minutit möödab, aga kaasvõitlejat pole kuskil. Liikus tualettruumi suunas ja nägi, et ukse vahelt paistavad ühe tuttava mehe kingatallad. Vanale võitlejale oli asi selge – Ukuga oli midagi juhtunud. Sisetunne ütles talle, et keegi on pooleldi avatud ukse taga ja ta pörutas ilma pikemalt mõtlemata sellele jalaga niisuguse paugu, et oletatav vastane oli samal hetkel pikali maas. Uku oli saanud nukkidega kõva tabamuse pähe, kuid isal õnnestus ta üles turgutada ja kiiruga lennukisse toimetada. Juba siis, kui lennuk oli õhus, selgusid intsidendi üksikasjad. Nimelt oli Rootsi julgeolekuteenistusel ilmselt plaan üks KGB meestest lennukist maha